

Har du sluttet å slå din kone?

Rani Lill Anjum

I anledning høstens Stortingsvalg går vi en selsom tid i møte, preget av intetsigende partilederdebatter, sjokkerende meningsmålinger, store løfter og skittekasting politikerne imellom. Media snakker om politikerforakt, men personlig er jeg mer tilbøyelig til å ha debattforakt. – Til å forakte de rammene som settes for politikerne i disse valgkamptider, både av oss velgere og i media. For hvor lett er det å komme fram med et politisk budskap i en tid der nyhetsbildet deles inn i vanlige nyheter (katastrofer, sjokk og sex) og gladnyheter (barn, dyr og Norge Rundt)?

Vi kjenner den kritiske journalistikkens metoder fra programmer som Redaksjon EN, Tabloid, Holmgang og Standpunkt, der folk som sitter på enerom i fengsel settes opp mot eldre som må dele rom på sykehjem. Og hvis et parti kan kobles til en religiøs sekt der lederen har sagt noe skandaløst om homofili, kvinner eller abort; ja, da har man et fint utgangspunkt for nyhetsoppslag med påfølgende tv-debatter, ispedd SMS-meldinger fra engasjerte seere. Med utgangspunkt i heller søkte problemstillinger, tyner man politikerne inn i en debatt som bygger på forenklete eller gale premisser. Og kravet fra programlederen er og blir det samme: ”Svar ja eller nei, uten å betenke deg!” Her åpnes det ikke for noe ”på den ene og den andre siden” og ”verken - eller”. Velgerne vil ha et klart svar, og det straks!

Det kan se ut som om at programlederne har tatt i bruk et par av de klassiske logiske lover, nemlig *Kontradiksjonsprinsippet* og *Loven om det Utelukkende Tredje*. Disse lovene sier at enhver påstand enten er sann eller falsk, og at det heller ikke finnes en tredje mulighet til sant eller falskt. Følgelig skal det være fullt mulig å bekrefte eller avkrefte enhver påstand, og en tredje mulighet er utelukket. Men så enkelt er det faktisk ikke!

For hvem kan vel svare et enkelt ”ja” eller ”nei” på spørsmål der rammene allerede er lagt? Hva skal man si når man mener at spørsmålet selv er for unyansert, eller rett og slett bygger på usanne premisser? Og hva ville *du* ha svart, hvis noen spurte deg: ”Har du sluttet å slå din kone?” Sett at du aldri har slått din kone. Sett at du ikke er gift. Sett at du er gift med en mann. Hvordan skal man kunne svare ”ja” eller ”nei” under sånne omstendigheter?

Men det er ikke bare de unyanserte spørsmålene og de søkte problemstillingene som gjør politikerjobben vanskelig. Selve språkbruken i debatten har kjørt seg inn i et spor der visse ord og uttrykk blir brukt som politiske skjellsord. Fremfor å lytte til det som faktisk blir sagt, oppsummeres budskapet i slagordsform, der ordene blir stående i veien for ideene.

For eksempel ble uttrykket ”skatter og avgifter” et skjellsord ved forrige valg, selv for venstresida. Nå later det til at ingen lenger vil snakke høyt om å heve eller innføre skatter, selv om de skulle betale for sårt tiltrengte felles goder. Mens kommunene sliter og folk raser, kan man jo lure på hvor pengene eventuelt skulle komme fra. – I hvert fall ikke fra *meg*!

Og apropos sosiale goder; uttrykket ”politisk korrekt” er i de senere år blitt et retorisk grep for å avfeie verdier og holdninger som er så opplagt gode at de derfor kan latterliggjøres. Fred, miljøvern, rettferdighet og solidaritet: Sleng en bunke med Dagbladet i fleisen på den politisk korrekte tullingen! Glem sterke meninger, det interessante er hvor mye *jeg* får i lommeboka mi neste år.

Språk er som kjent makt, men dette har endt i maktmisbruk. Ord som ”valgflask”, ”populisme”, ”løftebrudd” og ”politikerforakt” slører over selve *innholdet* i politikken. Hvis vi vil ha noe fornuftig ut av politikerne, så må vi stille dem mer nyanserte spørsmål enn: ”For eller imot privatskoler?”, ”Ja eller nei til fostervannsprøver for alle?” og ”Lover du å slutte å slå din kone?” Og vi må være villige til å ta en verdidebatt om hva slags samfunn vi vil ha, ikke bare neste år, men også om ti eller 100 år. Og da kan ikke Eders tale være kun ”Ja, ja” og ”Nei, nei”, men den må også være ispedd noen velbegrunnede ”Dette kan jeg ikke svare på”.